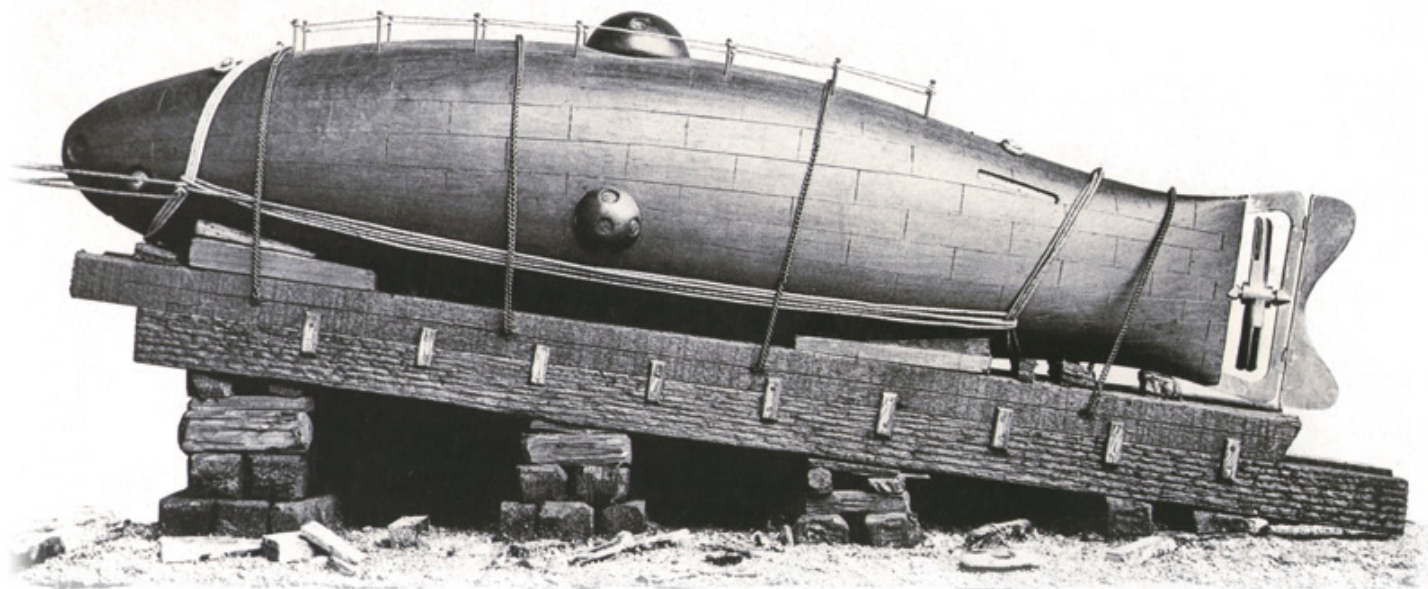

L'autèntic inventor del submarí va ser Narcís Monturiol

Autor: Jesús Llòria

Data de publicació: 08-05-2024

Malgrat que a Espanya s'atribueix de manera injusta l'invent a Isaac Peral, científic i militar espanyol nascut a Cartagena el 1851, és més que provat que l'autèntic creador del primer submarí tripulat va ser el català Narcís Monturiol l'any 1858, com ho reconegué explícitament en una carta el mateix Isaac Peral el 1889.

Narcís Monturiol i Estarriol, nascut a Figueres (Alt Empordà) l'any 1819 va ser tot un personatge, idealista, impressor, editor, pintor, polític i inventor autodidacte. Era el segon de cinc germans i, segons els costums de l'època, li tocava estudiar i el seu germà gran seguir l'ofici del pare, boter. Es va llicenciar en dret a Barcelona, però mai va exercir i dedicà el seu talent a l'activisme ideològic de marcat compromís social i humanista, també com impressor de publicacions que fomentaven la igualtat de les dones en una societat netament masclista. Va formar part del nucli més actiu d'intel·lectuals catalans del moment, juntament amb Josep Anselm Clavé, Francesc Sunyer i Capdevila o Ildefons Cerdà.

A causa d'aquest activisme, va patir la censura i el desterrament. Es va haver de refugiar a Cadaqués on pintava retrats per guanyar-se la vida, i en aquesta vil·la costanera de l'Alt Empordà, tot observant la difícil i perillosa feina dels recol·lectors de corall que baixaven a més de vint metres de profunditat utilitzant sistemes rudimentaris, va idear una manera per treure'n més beneficis del corall sense posar en perill vides humanes, la navegació submarina. Quan torna a Barcelona, el setembre de 1857 organitza, amb amics empordanesos, la primera societat comercial de l'estat espanyol dedicada a l'explotació d'aquest tipus de navegació amb el nom de Monturiol, Font, Altadill y Cía. per fabricar el seu invent.

Ictíneo, el primer submarí (1858)

Aquest submarí el va batejar com Ictíneo del grec antic *ichtus* (peix) i *naus* (nau). Segons Monturiol, era una nau-peix, amb forma de peix i com aquest amb propulsor a la cua i aletes per a la direcció. Construït principalment de fusta, amb dos cascots, l'interior o casc de pressió esfèric amb una capacitat de 7 m³, i el casc exterior amb la forma el·líptica del peix. A l'espai entremig se situaven els tancs de flotació, un dipòsit d'oxigen per a la respiració i un altre d'hidrogen que alimentava una làmpada oxhídrica per il·luminar les profunditats marines. Feia 7 metres de proa a popa, 3,5 m de la quilla a l'escotilla i 2,5 m de màniga.

El primer submarí del món, es va fabricar als tallers Nuevo Vulcano, al carrer de la Concepció, número 17 de Barcelona, i el 28 de juny de 1859 es llença al port de la Ciutat Comtal, davant de molt públic, entre ells accionistes, autoritats i la premsa. La nau va navegar completament submergida durant dues hores i vint minuts, abans de tornar a la superfície. Altres proves posteriors encara van tenir més repercussió i el govern d'Isabel II es va veure forçat a prometre una ajuda al projecte, que mai no va arribar, ans el contrari, de fet va posar tota mena de traves administratives i dificultats, tot i el suport de la premsa i personalitats reconegudes com Josep de Letamendi, aleshores president de l'Ateneu Barcelonès.

L'Ictíneo va ser conegut a tot Espanya, així ho demostra l'article "Navegación Submarina" publicat al Museo Universal del 5 d'agost, on s'explica en què consisteix l'invent i les estimacions de diners que farien falta pel seu desenvolupament. Hi ha constància escrita del suport d'alguns militars espanyols. Monturiol es trasllada a Madrid, fet que recullen els diaris, per tal de seguir pressionant al Govern espanyol i obtenir els fons necessaris per a la construcció de l'Ictíneo II. El 13 de gener de 1861, El Museo Universal se'n fa ressò i retreu als diputats no haver presentat un projecte de llei.

El ministre de la Marina accepta assistir a una prova de l'Ictíneo a Alacant el 7 de maig, un dia amb un temporal molt fort, grans onades i mar de fons. El ministre veient les adversitats pregunta si no és millor deixar la prova per un altre dia i Monturiol insisteix que no hi haurà cap problema. Les proves malgrat ser reeixides, són un desastre a escala oficial, el ministre desapareix i la resta de personalitats que l'acompanyen es fan l'orni. Malgrat tot, la premsa publica la notícia de la prova i l'èxit d'aquesta.

Narcís Monturiol (Figueres, 1819 – Sant Martí de Provençals, 1885).

Subscripció popular, l'única alternativa

Cansat d'esperar una resposta del ministre, Monturiol torna a Barcelona on rep un homenatge al qual hi assisteix la flor i nata de la ciutat. Allà s'impulsa la Junta de la Subscripció Nacional per desenvolupar l'Ictíneo II. El 16 de juny és rebut a Figueres com un heroi i, amb tots els honors, l'Ajuntament li fa entrega del títol de fill predilecte. El 12 de juliol de 1861 surt publicada a la Gaceta de Madrid la Reial Ordre que posa a disposició de Monturiol l'arsenal que ell dissenya per a la construcció d'un nou Ictíneo i a l'agost La Junta Iniciadora de la Subscripció Nacional obre les Junes Delegades a tot Espanya.

Comença la construcció de l'Ictíneo II el 10 de febrer de 1862, a l'equip s'hi havien afegit en Josep Pascual i en Joan Monjo, un per desenvolupar la màquina de vapor i l'altre és l'encarregat de la construcció i de dibuixar els plànols del submarí. Mentrestant, Monturiol es desespera amb el Govern que insisteix amb la seva oferta d'oferir un arsenal, material i mà d'obra, però, ai las!, amb un límit de 600.000 rals, del tot insuficients. Amb una carta datada el 3 de març, reclama al Govern la subvenció que calculava gastar-se en la construcció i els hi recorda que el submarí s'està construint a Barcelona i ja es porten gastats 100.000 rals. N'ha de trobar noves fonts de finançament perquè el govern espanyol és tradicionalment informal i poc generós amb els investigadors, que inventen los demàs!.

Ictíneo II (1864)

El 2 d'octubre de 1864 te lloc la varada al port de Barcelona de l'Ictíneo II amb un èxit aclaparador. És més gran i perfeccionat, dotat d'un sistema de propulsió anaeròbica. Tot i això, el 1867 la seva companyia fa fallida i, davant la manca de suport, en un intent desesperat ofereix l'invent als Estats Units, no l'accepten. L'Ictíneo II fou increïblement venut com a ferralla el 1868.

D'altres invencions seves foren una màquina per fer cartipassos; una màquina per fer cigarretes (l'única que va patentar, el 1866); uns pinsos per a conills fets a partir de fusta de salze; un procediment de fabricació de sabó en fred;

unes soles de sabates sintètiques; una cola líquida per a fusta; unes camises per a cilindres de motor; un betum per a sabates; un velògraf, aparell destinat a l'obtenció de còpies d'un original escrit o dibuixat predecessor de la fotocopiadora; un projecte d'un tramvia funicular per a Tarragona; un projecte per portar a Barcelona les aigües del Ter; un receptor giratori de vapor, etc. i el 1883 va projectar un sistema de conservació de carns que hagué d'abandonar per malaltia.

El 6 de setembre de 1885 Narcís Monturiol mor completament arruïnat, encara no havia fet els 64 anys. Va ser una víctima més d'un Estat incompetent que li va girar l'esquena.

Jesús Llòria

Divulgador cultural, història i tradicions catalanes

Podeu llegir l'article original a través del següent enllaç:

<https://historiavibrant.cat/lautentic-inventor-del-submari-va-ser-narcis-monturiol/>